

Skipulagsstofnun
Borgartún 7b
105 REYKJAVÍK

Garðabær, 29. janúar 2024
Málsnúmer: 202401-0040
SS

Efni: Umsögn um notkun ásætuvarna Arctic Sea Farm í Arnarfirði

Vísað er í tölvubréf frá Skipulagsstofnun sem barst gegnum Skipulagsgátt þann 28. desember 2023, þar sem óskað er eftir umsögn Náttúrufræðistofnunar Íslands um hvort áformuð notkun Arctic Sea Farm á ásætuvörnum í Arnarfirði sé matsskyld eða ekki.

Náttúrufræðistofnun hefur kynnt sér gögn með tilkynntri framkvæmd og vill koma eftirfarandi á framfæri:

Í greinargerð með tilkynningunni kemur fram að í stað þess að nota ásætuvarnir sem innihalda koparoxíð stefni Arctic Sea Farm að því að nota ásætuvarnir sem ekki hafa verið nýttar áður hér á landi en það eru sæfivörur sem innihalda annars vegar efnið Tralopyril (ECONEA®) og hins vegar Zinc Pyrithione. Ekki er heimild í gildandi starfsleyfi Arctic Sea Farm í Arnarfirði fyrir notkun þessara efna sem ásætuvarnir. Áformað er að fá leyfi fyrir notkun efnanna á þremur eldissvæðum í Arnarfirði, við Lækjarbót, Hvestudal og í Trostansfirði.

Í greinargerðinni kemur fram að sæfiefni séu í eðli sínu eitruð fyrir sjávarlífríki, en talið sé að Tralopyril sé ekki þrávirkt efni sem safnast fyrir í lífverum auk þess sem það hafi lága vatnsleysni og útskolun, brotnar síður niður og því minni uppsöfnun niðurbrotsefna í sjávarseti. Efnið er með leyfi frá Efnastofnun Evrópu, en efnið er merkt T+ sem mjög eitruð efni sem þurfi að nota af mikilli varúð og að frekari þörf sé á rannsóknum á langtímaáhrifum af notkun þess á umhverfi og heilsufar. Efnið hefur verið samþykkt til notkunar og framboðs á markaði á Íslandi.

Zinc Pyrithione er hins vegar enn í áhættumati hjá Efnastofnun Evrópu og efnið ekki með markaðsleyfi að svo stöddu. Ekki er vitað hversu hratt efnið losnar úr ásætuvörnum eða hvort uppsöfnun eigi sér stað. Ljóst er að forsendur fyrir notkun þess standa mjög veikum grunni að svo stöddu meðan þessi óvissa er fyrir hendi.

Bæði efnin eru hættuleg, um það er enginn vafi, og Náttúrufræðistofnun telur því grundvallaratriði að ekki séu veittar heimildir fyrir notkun þeirra nema að fullnægjandi upplýsingar liggi fyrir um að það sé öruggt. Lífríki Arnarfjarðar er auðugt og fjölbreytt. Nálægt eldissvæðum eru t.d. mikilvæg fæðuöflunarsvæði sjófugla, rækjumíð, kalkþörungasvæði o.fl. Lífríkið er þegar undir álagi m.a. vegna annarra áhrifa sjókvíaldis.

Ljóst er að töluverð óvissa er til staðar um efnin og áhrif af notkun þeirra á lífríki í sjó og annað þeirra er enn í áhættumati hjá Efnastofnun Evrópu. Náttúrufræðistofnun telur að umhverfismatsferlið geti gagnast til þess að tryggja sem besta þekkingu um áhrif af notkun þeirra hér á landi, meta hvaða svæði og hvaða lífríki séu viðkvæmust fyrir notkun þeirra og hvaða sviðsmyndir séu líklegastar miðað við umhverfisaðstæður. Hvort fullt umhverfismat sé nauðsynlegt hefur Náttúrufræðistofnun ekki forsendur til að meta en sannarlega er þörf á frekari rannsóknum og virða þarf varúðarsjónarmið meðan þekking er ekki fullnægjandi. Aðrar

stofnanir en Náttúrufræðistofnun búa yfir meiri þekkingu um efni af þessum toga og áhrif þeirra á umhverfið, sér í lagi Hafrannsóknarstofnun og Umhverfisstofnun, og mikilvægt að fylgt sé ráðgjöf þeirra um hvernig standa eigi að nauðsynlegum rannsóknum og vöktun. Mikilvægt er að hugað sé að mögulegum áhrifum á allar lífverur svæðisins, á ólíkum stöðum í fæðuvef vistkerfisins. Þá þarf að taka tillit til staðbundinna þátta þegar viðmið um notkun efnanna eru sett eins og við á.

Virðingarfyllst,

Snorri Sigurðsson
Sviðsstjóri náttúruverndarsviðs

